

Predátori: podvodné praktiky v Open Access publikovaní

„Predátorski vydavatelja sú vydavatelja, ktorí zneužívajú model zlatej cesty na vlastné obohatenie. Tvária sa ako vedecké médiá, a pritom publikujú články výmenou za poplatky od autorov. Charakterizuje ich vyššia či nižšia miera podvodnosti a netransparentná činnosť. Niektorí tvrdia, že sídlia v New Yorku, no v skutočnosti pochádzajú z Nigérie. Iní vraj vyžadujú prísne recenzné konanie, ibaže nijaké neuskutočňujú.“

Jeffrey Beall v rozhovore pre portál *The Chronicle of Higher Education* ^[1]

Príspevok prináša základné fakty o podvodných praktikách, ktoré sa v posledných rokoch rozmohli v súvislosti s novou formou publikovania – v režime Open Access. Článok mapuje oblasti, ktorých sa tento fenomén dotýka (články, monografie i konferencie) a ukazuje príklady nekalého publikovania prakticky z celého sveta. Odhaľuje praktiky, vďaka ktorým sa autor môže vyhnúť nástrahám predátorského časopisu, a sumarizuje stav tejto problematiky vo vzťahu k renomovaným citačným databázam. V závere prináša aktuálne informácie o tzv. Beallových zoznamoch a aktivite, ktorá vznikla bezprostredne po ich stiahnutí z webu.

Jedným z možných spôsobov vedeckého publikovania v režime Open Access (ďalej len OA) je aj tzv. zlatá cesta. Je založená na publikovaní vedeckých výstupov prostredníctvom otvorených (online) časopisov. Autor poskytne vydavateľom nevýhradnú licenciu, zároveň mu však zostávajú autorské práva (copyright), preto môže svoj článok ponúknuť viacerým vydavateľom alebo ho sprístupniť prostredníctvom repozitárov (to je tzv. zelená cesta OA publikovania). Články publikované v otvorených časopisoch spravidla prechádzajú klasickým recenzným konaním, ktoré má zaručiť ich kvalitu. OA články sú bezplatné pre čitateľov, autor za publikovanie v danom časopise musí zaplatiť. Za to však získa možnosť zviditeľniť svoje vedecké výstupy (rýchlejšie a so širším záberom), zvýšiť si citovanosť, budovať reputáciu a prestíž, odbúrať profesionálnu izolovanosť, získať nové kontakty a partnerstvá.

Zlatá cesta otvoreného publikovania má však aj svoje tienisté stránky. Prenesenie poplatkov za publikovanie článkov na autora spôsobilo rozmach fenoménu, ktorý poškodzuje celú myšlienku Open Access, a to tzv. **predátorských vydavateľov a časopisov**. Ide o relatívne nový pojem, ktorý súhrnne označuje podvodných, pseudovedeckých vydavateľov/časopisy, ktorých typickým znakom je za každú cenu a bez ohľadu na kvalitu vytvárať zisk. Termín pochádza z dielne knihovníka, odborníka na metadáta Jeffreyho Bealla z University of Colorado v Denveri. Po tom, ako začal dostávať množstvo emailov, v ktorých ho neznáme časopisy vyzývali, aby u nich publikoval alebo sa stal členom ich redakčnej rady, začal si dôkladnejšie preverovať OA vydavateľov a v roku 2010 v spolupráci s kolegami z univerzitnej knižnice zverejnil prvý zoznam predátorských vydavateľov. Zoznam, ktorý udržiaval a pravidelne aktualizoval, bol dostupný na blogu *Scholarly Open Access: critical analysis of scholarly open-access publishing*. Nachádzal sa tam aj súpis kritérií, podľa ktorých sa dá spoznať neseriózný vydavateľ alebo časopis: *Criteria for Determining Predatory Open-Access Publishers* (3. vydanie z roku 2015). Jeffrey Beall je vo všeobecnosti veľkým kritikom otvoreného publikovania. Je presvedčený, že jediný skutočne fungujúci model je tradičné publikovanie a zlatá cesta je slepá ulička. Za svoj zoznam sa stal terčom kritiky, mnohí mu vyčítali, že sa spolieha viac na analýzu webových stránok vydavateľov, než na priamu komunikáciu s nimi a niektorí vydavatelja sa do jeho zoznamu dostali neprávom (kauza so švajčiarskym vydavateľstvom Frontiers).

Ako reakcia na **Beallov čierny zoznam** vznikol **biely zoznam** (Whitelist), ktorý obsahuje vydavateľov a časopisy, ktoré boli (paradoxne práve na základe spomínaných Beallových kritérií) preverené a potvrdené ako seriózne a dôveryhodné. Zoznam spravuje *Directory of Open Access Journals (DOAJ)* ^{[2] [3]}.

V roku 2013 sa molekulárny biológ John Bohannon rozhodol preveriť realitu v praxi. Cieľom jeho experimentu bolo poukázať na slabiny otvoreného publikovania. Bohannon si najprv vybral reprezentatívnu vzorku niekoľkých desiatok časopisov z oblasti medicíny, biológie a chémie. **Konečný zoznam** obsahoval **304 OA vydavateľov**, z nich 167 sa nachádzalo na bielom zozname DOAJ, 121 na Beallovom čiernom zozname a 16 na oboch. V druhom kroku bolo potrebné napísať vedecký, na prvý pohľad dôveryhodný článok, v ktorom by však erudovaný recenzent okamžite odhalil závažné pochybenia, a označil ho za nepublikovateľný. Bolo jasné, že takému množstvu časopisov nemôže poslať ten istý text, preto si vytvoril počítačovú šablónu, pomocou ktorej vygeneroval **stovky unikátnych článkov, ktoré spájali identický vedecký obsah**. Následne vytvoril **fiktívnych autorov**, ktorí vznikli náhodným spojením afrických krstných mien a priezvisk doplnených iniciálami uprostred. Každý z týchto autorov získal zlúčením swahilských slov a afrických mien so všeobecnými názvami inštitúcií a afrických hlavných miest **fiktívnu afiliáciu**. Aby sa ubezpečil, že články sú z vedeckého hľadiska naozaj chybné, oslovil dve skupiny molekulárnych biológov z Harvardovej univerzity a požiadal ich o recenzovanie. Na základe vlastných skúseností s autormi z rozvojových krajín ho okamžite upozornili, že jeho bezchybná angličtina môže vyvolať podozrenie. Preto Bohannon preložil článok pomocou Google Translate do francúzštiny, následne výsledný text späť do angličtiny, opravil translatologické chyby a výsledkom bol **gramaticky správny článok autora, pre ktorého angličtina nie je materinský jazyk**. V priebehu deviatich mesiacov odoslal každý týždeň približne 10 článkov. Len niekoľkí vydavatelja mu obratom zaslali výzvu na zaplatenie poplatku ešte pred recenzným konaním. Tých zo svojho zoznamu hneď vyškrtnol. Zvyšní sa vydali cestou štandardného zlatého modelu Open Access publikovania, keď autor platí poplatok až vtedy, keď je jeho článok publikovaný. Z 255 článkov, ktoré (vraj) prešli recenzným konaním bolo prijatých 60 %. Len 36 z nich dostalo recenzný posudok, ktorý identifikoval fatálne vedecké chyby, napriek tomu 16 z nich bolo napokon prijatých na publikovanie. Záver: až 82 % vydavateľov z Beallovho čierneho zoznamu prijalo Bohannonov článok na publikovanie. Znamená to však aj to, že jeden z piatich vydavateľov postupoval podľa pravidiel

korektného publikovania, a teda bol krivo obvinený. Väčším prekvapením však bolo, že podvodný článok prijalo až 45 % vydavateľov z bieleho zoznamu DOAJ (!). Viac o reakcii DOAJ i odozve vedeckej obce na tento experiment v článku *Who is afraid of peer review?* (Science, 2013)^[4].

Aké praktiky používajú predátorskí vydavatelia/časopisy?

- príspevky získavajú agresívnym spôsobom – rozosiľajú e-maily so žiadosťami o článok, členstvo v redakčnej rade alebo účasť na konferencii ako key-note speaker
- nerobia žiadne alebo len fiktívne recenzné konanie a sľubujú rýchle publikovanie (na ich webových stránkach sa uvádza napr. *recenzné konanie za 3 týždne, publikovanie za 72 hodín* a pod., zatiaľ čo v serióznom časopise celý proces od recenzného konania po prijatie článku trvá od 3 do 6 mesiacov) = nulová kontrola kvality, nízka/žiadna vedecká úroveň
- nerobia výber článkov, jediným kritériom prijatia je zaplatenie poplatku za publikovanie – jeho výšku oznámia autorovi až po zverejnení článku
- napodobňujú názvy prestížnych časopisov (prehodenie slov v názve, používanie veľmi podobných alebo zameniteľných skratiek, rozšírenie názvu renomovaného časopisu, napr. *Journal of...*, *The journal of...*)
- parazitujú na známych menách – uvádzajú uznávaných vedcov ako členov redakčných rád bez ich vedomia; uvádzajú rovnaké redakčné rady pri viacerých časopisoch toho istého vydavateľa, aj keď sú z rôznych vedných odborov
- sídlo vydavateľa nie je možné zistiť (uvádzajú neexistujúcu adresu alebo P. O. Box)
- uvádzajú fiktívne čísla rôznych scientometrických ukazovateľov a zavádzajú metriky – používajú slovné spojenia obsahujúce výraz *Impact Factor* (napr. *Global Impact Factor*, *Universal Impact Factor*)
- uvádzajú podozrivo široký zoznam databáz, v ktorých je časopis indexovaný, pričom často ide o indexy nízkej kvality alebo o **formálne indexy, ktorých cieľom nie je kontrola obsahovej stránky a odbornej úrovne časopisu** (napr. Index Copernicus, CrossRef/DOI – agentúra na pridelenie identifikátora pre digitálne dokumenty DOI)
- časopisy často majú neplatné ISSN (ISSN Open Access časopisu je možné overiť v oficiálnom adresári ROAD^[5])
- kradnú identitu dôveryhodných vedeckých časopisov a vytvárajú podobnú/identickú webovú stránku v snahe získať od autora poplatok za publikovanie (**hijacked journals**)
- nedodržiavajú publikačné štandardy a neposkytujú editorský servis.

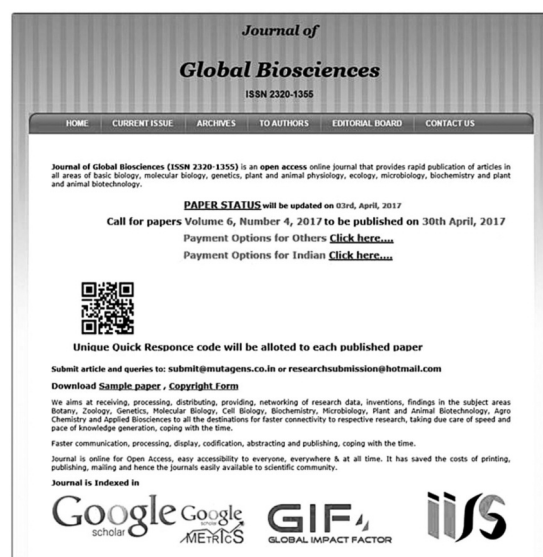
Ukážka webovej stránky predátorského a renomovaného časopisu:

Journal of Global Biosciences

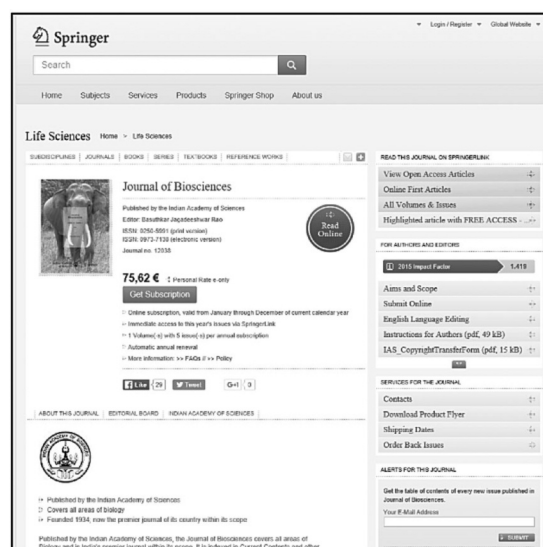
- na webovej stránke uvádza IF=1,115, v databáze *Journal Citation Reports* sa však nenachádza
- webová stránka (cit. 10. apríla 2017) vyzývala autorov na dodanie príspevkov do ďalšieho čísla, ktoré malo vyjsť už 30. apríla 2017
- na stránke nie je ani zmienka o recenznom konaní, či poplatku za publikovanie
- uvádza indexovanie v *Google Scholar*, *Google Scholar Metrics*, *Global Impact Factor*, *Cite Factor*, *JIFactor* (ani jeden z uvádzaných indexov neslúži na kontrolu kvality a prezentáciu serióznych vedeckých informácií)

Journal of Biosciences

- karentovaný časopis vydáva vydavateľstvo Springer
- nachádza sa v databáze Current Contents Connects (Web of Science), je indexovaný v *Science Citation Index*, *Science Citation Index Expanded (SciSearch)*, *Journal Citation Reports (Science Edition)*, *PubMed/Medline*, *SCOPUS*, *EMBASE*, *EBSCO*, *Current Contents (Agriculture, Biology & Environmental Sciences)*, *Current Contents (Life Sciences)*, *Elsevier Biobase*, *Gale*, *SCImago*, a ďalších.

Obr. 1

Obr. 2

Ukážka ukradnutej identity časopisu:

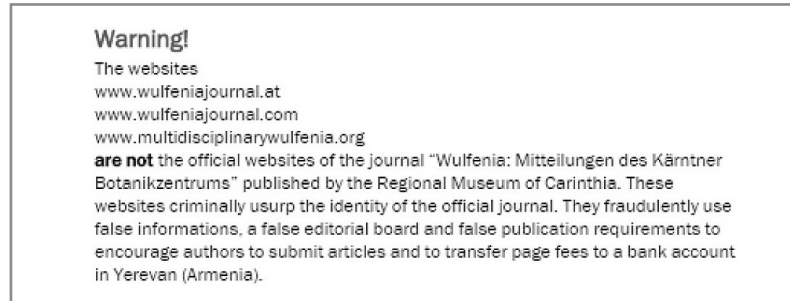

Obr. 3 ukradnutá Wulfenia

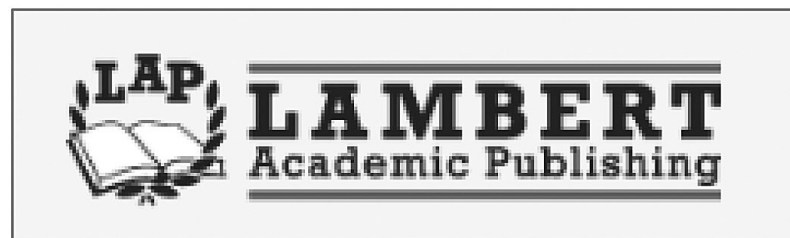
Obr. 4 skutočná Wulfenia

Skutočný časopis zverejňuje na svojej webovej stránke varovanie pre autorov, v ktorom upozorňuje na existenciu (dokonca niekoľkých) podvodných webových stránok.

Obr. 5

rovanie svojich služieb využíva neetické, typicky predátorské praktiky. Zamestnáva skupinu „nájomných“ editorov, ktorí vo dne v noci prehľadávajú web a nič netušiacim „obetiam“ zasielajú spamy. Cieľovou skupinou sú postdoktorandi a ich dizertačné práce.

Obr. 6

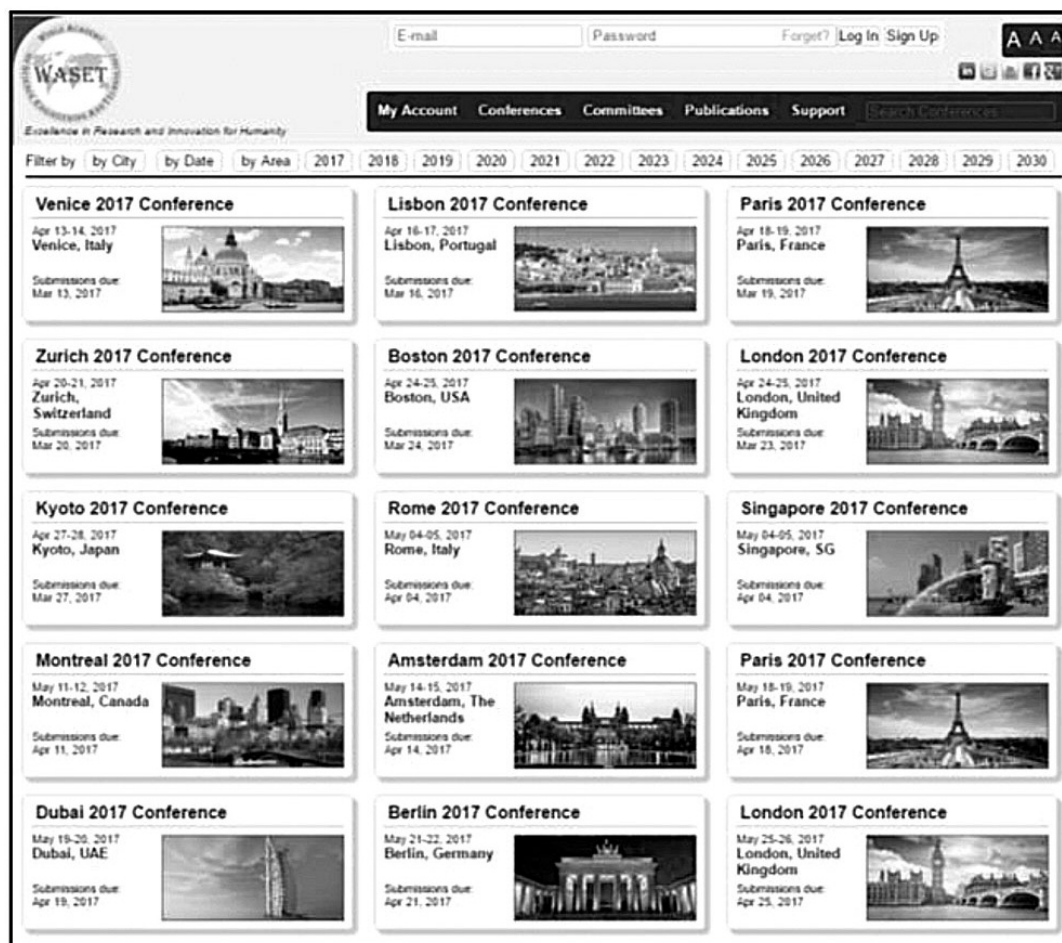
Predátorské praktiky v oblasti monografií

Predátorské praktiky zasahujú už aj oblasť monografií. Typickým príkladom je tzv. **author mill** – autorský mlyn^[6]. Je to označenie pre vydavateľa, ktorý vydáva veľké množstvo titulov v malom náklade, recenzné konanie je zväčša fingované a nedostatok odborného personálu a nízka úroveň editorskej činnosti majú za následok veľkú chybovosť textov.

Za príklad autorského mlyna sa považujú vydavateľstvá PublishAmerica, VDM Verlag Dr. Müller, i nemecké vydavateľstvo LAMBERT Academic Publishing. Za úhradu vydá čokoľvek a na inze-

Predátorské konferencie

V poslednom období sa rozmohli aj pozvánky na predátorské konferencie. Ich jediným cieľom je podvodne vylákať od potenciálnych účastníkov konferenčné poplatky. Najznámejším „organizátorom“ vedeckých konferencií je World Academy of Science Engineering and Technology (WASET) so sídlom v Malajzii, ktorá zrejme vôbec neexistuje.

Obr. 7 Webová stránka pripomína skôr dovolenkový katalóg, než seriózneho organizátora vedeckých konferencií.

Kauzy a ich dôsledky

Predátorskí vydavatelia a časopisy zneužívajú model Open Access a používajú podvodné praktiky, pre ktoré sa dôveryhodnosť vedy neraz otriasa v základoch. Odhaduje sa, že predátorské časopisy tvoria 5 – 10 percent všetkých OA časopisov. V roku 2013 evidoval Beall 126 podozrivých časopisov, koncom minulého roka ich bolo viac ako 900. Denne vznikajú nové tituly, v podstate každý si môže za pár hodín založiť vedecký časopis. Problém je však v tom, že okolo podvodne fungujúcich časopisov sa vytvárajú skupiny vedcov, ktorí zmýšľajú podobne. Navzájom sa citujú, čím pomáhajú časopisom zvyšovať impakt faktor a sebe zbierať body za publikovanie. Editori predátorských časopisov vyzývajú autorov, aby citovali práce spriatelenejších časopisov. Výsledok? Vedecky bezcenné tituly dosiahnu impakt faktor na úrovni špičkového svetového časopisu. Tak, ako v prípade tureckého časopisu *Energy education science and technology Part A*, ktorý najmä vďaka autocitáciám dosiahol v roku 2011 impakt faktor 31,67. Už nasledujúci rok bol z databázy Web of Science vyradený. Podobný prípad sa stal v roku 2013 v Brazílii, kde štyri lekárske časopisy uzavreli kartel a navzájom citovali svoje články, čím si umelo zvyšovali impakt faktor^[7]. Postihol ich rovnaký osud – z databázy Web of Science ich vyradili.

Publikovanie v podvodných časopisoch môže mať nepríjemné **personálne a kariérne dôsledky**. Pod palbu verejnej kritiky sa dostal rektor kosovskej Univerzity v Prištine Ibrahim Gashi, ktorý bol nútený rezignovať, keď sa potvrdilo, že titul profesor získal vďaka publikovaniu v predátorských časopisoch. Hanbu utril aj islandský profesor ekonómie Þórhallur Örn Guðlaugsson publikujúci v predátorských časopisoch, za ktoré si pred vypuknutím škandálu paradoxne vyslúžil akademické uznanie^[8].

Neetické publikačné správanie nepoškodzuje len vedca, ale aj **povešť pracoviska**, dokonca môže **naštrbiť dôveryhodnosť celej inštitúcie**. V Českej republike minulý rok rezonoval prípad neetického publikovania na Inštitúte komunikačných štúdií a žurnalistiky na Fakulte sociálnych vied Karlovej univerzity (ďalej inštitút)^[9]. Dnes už bývalý zamestnanec Wadim Strielkowski publikoval v rokoch 2012 – 2014 viac ako 50 publikácií v pochybných časopisoch a vydavateľstvách (napr. aj v LAP). Aby jeho práce pôsobili dôveryhodne, vymyslel si fiktívnu spoluautorku Emily Welkinsovú, predstieral, že autorka pôsobí na prestížnych európskych univerzitách (University of Strasbourg, University of Cambridge) a jej afiliáciu v „spoločných“ článkoch neskrývane uvádzal. Niektorí zamestnanci upozornili vedenie inštitútu na problematiku publikačné praktiky, na svoje prekvapenie sa však stretli s nepochopením, snahou problém zamiesť pod koberec, dokonca s vyvodením personálnych konzekvencií (nepredĺženie pracovného pomeru jedného z protestujúcich zamestnancov). V súčasnosti p. Strielkowski na inštitúte nepracuje, zostala však trpká príchuť, atmosféra zastrašovania, obmedzovania slobody akademického diskusie a pošpinené meno inštitútu doma aj v zahraničí.

Publikovanie v predátorských časopisoch môže negatívne ovplyvniť aj snahu riešiteľských kolektívov získať finančné prostriedky na **projekty z grantových systémov**. Jednou z položiek žiadosti, ktoré hodnotitelia grantových agentúr posudzujú, je aj publikačná činnosť riešiteľov. Publikovanie v predátorských časopisoch môže mať za následok hodnotenie žiadosti na dolnej hranici a následné neschválenie finančnej podpory.

Boj s predátormi

Jeden zo spôsobov, ako sa dá proti predátorom bojovať, je šíriť osvetu, verejne na nich poukazovať a dištancovať sa od podvodných, zavádzajúcich, či podozrivých praktík. Na Slovensku sa zdá, akoby táto téma stále dostatočne nerezonovala, a mnohí vedci o predátoroch nevedia^[10].

Vzhľadom na to, že neetické publikovanie vedca poškodzuje aj inštitúciu, je potrebné posilniť inštitucionálnu kontrolu publikačnej činnosti s cieľom motivovať autorov, aby sa orientovali na vedeckú kvalitu a starostlivo zvažovali, kde a ako publikujú. Preverovanie časopiseckých titulov v (anti)predátorských zoznamoch doplnené kritickým hodnotením ďalších ukazovateľov by sa malo stať bežnou praxou pri výbere časopisov, v ktorých sa autor rozhodne publikovať. V tejto súvislosti vidíme ako kľúčovú práve **úlohu akademických knižníc**, ktoré by mali poskytovať podporu a pomoc pri identifikácii pochybných časopisov/vydavateľov.

Hoci väčšina vedcov na Slovensku nesúhlasí so súčasným spôsobom financovania vedy (formálnu kategorizáciu publikácií upravuje *Vyhláška č. 456/2012 Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky o centrálnom registri evidencie publikačnej činnosti a centrálnom registri evidencie umeleckej činnosti*), ktorý sa zúžil (takmer) len na kvantitatívne hodnotenie publikovaných výstupov a ktorý sa uplatňuje aj pri komplexnej akreditácii, pri hodnotení individuálnych výkonov na pracoviskách, aj pri získavaní kvalifikačného postupu, svoju nespokojnosť vyjadrujú skôr v kuloároch a jednotlivo, než verejne a masovo. Chýbajúci aktívny odpor a širšia snaha o zmenu preto legitimizujú jestvujúci systém a vytvárajú priestor aj na predátorské publikovanie.

V čase, keď Jeffrey Beall zverejnil prvý zoznam „potenciálnych alebo pravdepodobných predátorov“, bola problematika predátorstva zanedbateľná. Dnes však **predátorské tituly prenikajú aj do renomovaných databáz**, ktoré majú byť garantom vedeckosti. Vedci z pražského ústavu CERGE-EI ako prví na svete zmapovali v roku 2016 prienik predátorov do databázy **Scopus**. Výsledky sú alarmujúce. Kým v roku 2004 bolo v databáze asi 2 000 článkov z podozrivých časopiseckých titulov (0,1%), v roku 2015 ich počet stúpol na 60 000, čo sú takmer 3 % všetkých indexovaných článkov. Z vyspelých krajín OECD je Slovensko druhé najhoršie s 2 % pochybných článkov, tretie je Turecko, Česká republika obsadila siedme miesto s 1,3 %. V prípade rozvojových krajín je situácia ešte vážnejšia, najhoršie je na tom Albánsko s tretinovým a Kazachstan so štvrtinovým podielom článkov z podozrivých časopisov. Vít Macháček a Martin Srholec zverejnili v marci 2017 pokračovanie unikátnej štúdie^[10], ktorá odhalila aj to, v ktorých krajinách je predátorstvo ojedinelý problém týkajúci sa zopár jedincov a kde je to problém systémový. Autori zároveň upozorňujú, že Beallove zoznamy je potrebné používať opatrne a kriticky.

Hodnotenie vedy

Výskumní a vedecko-pedagogickí pracovníci na celom svete sú vystavení obrovskému tlaku na výkony a efektivitu, ktoré sa merajú (takmer výlučne) prostredníctvom ich publikačnej činnosti. Požiadavka v duchu hesla *publish or perish* sa postupne mení na požiadavku *excelentného publikovania*, t. j. publikovania v časopisoch s vysokým impakt faktorom alebo v časopisoch zaradených do privilegovaných databáz.

Tlak, vyčerpanie a pracovné vyťaženie vyvolávajú v autoroch strach, že tieto kritériá nedokážu naplniť. Tým celkom prirodzene dochádza k zmene publikačného správania. Ich cieľom už nie je robiť poctivú vedu a publikovať výsledky vlastnej práce, ale snaha splniť stanovené kritériá hodnotenia. Zborníky sa tak vykazujú ako monografie, pracoviská zakladajú vlastné recenzované časopisy, publikujú sa banálne výsledky.

Ako však ukázali vyššie uvedené príklady, vysoký impakt faktor nemusí automaticky znamenať kvalitný časopis. Hodnotenie vedy je zložitá a komplexná problematika, preto aplikovanie jednoduchých riešení založených len na impakt faktore nemôže fungovať. Vedné odbory a výstupy z nich sú príliš rozmanité na to, aby sa dali merať a porovnávať pomocou jedného kritéria. Touto problematikou sa zaoberala aj *Americká spoločnosť pre bunkovú biológiu* a na svojom zasadnutí v San Franciscu dňa 16. decembra 2012 prijala súbor odporúčaní s názvom **Sanfranciská deklarácia – hodnotenie vedy**^[11]. Dokument upozorňuje na to, že impakt faktor deformuje hodnotenie vedy, a súčasne prináša návrhy na zlepšenie metód hodnotenia úrovne a kvality vedeckých výstupov. Jedným zo signatárov deklarácie je aj Akadémia vied Českej republiky. Tejto problematike sa venuje aj príspevok Petra Sýkora **o súčasnom systéme hodnotenia a financovania vedeckovýskumnej činnosti na slovenských verejných vysokých školách**^[12], ktorý podrobne analyzuje metodiku rozpisu dotácií MŠVVaŠ SR (aktuálnu k roku 2014, ale zásadne sa nemeniacu ani v roku 2017) a poukazuje na jej nedostatky.

Na záver

Jeffrey Beall dnes čelí viacerým súdnym sporom a svoj blog so zoznamom podozrivých časopisov a vydavateľov 15. januára 2017 bez varovania stiahol z webu^{[13] [14]}. Tento krok oficiálne nekomentoval, ale podľa vyjadrenia Coloradskej univerzity profesor Beall zostáva jej zamestnancom a bude sa venovať iným oblastiam výskumu. Okamžite vyvstala otázka, kto alebo čo nahradí jeho predátorské zoznamy. Nie každý titul, ktorý sa do nich dostal, bol zásahom do čierneho, jeho práca však upriamila pozornosť vedeckej komunity na podvodné aktivity v online prostredí a odhalila hrozby predátorského publikovania, ktoré z roka na rok bujnie a svoje nekalé praktiky realizuje čoraz sofistikovanejšie.

Dôkazom toho, že problém predátorstva je naozaj závažný a že zastavením aktivít Jeffreyho Bealla sa nič nekončí, je vznik nezávislej skupiny vedcov a informačných profesionálov, ktorí vytvorili **webovú stránku Stop Predatory Journals**^[15]. V snahe chrániť sa pred vyhrážkami a zastrašovaním chcú jej autori zostať v anonymite, netaja sa však tým, že základným

kameňom nového webu sú dnes už archívne Beallove zoznamy. Každý časopis/vydavateľ bol na stránku zaradený na základe desiatich kritérií. Jednotlivé časopisy, vydavatelie, ukradnuté (hijacked) časopisy i falošné metriky sú zoradené podľa abecedy. Návrhy a námety na zaradenie/vyradenie do/zoznamov možných či pravdepodobných predátorov môže podávať každý, stačí sa iba zaregistrovať. Stránka funguje na platforme GitHub a jej prevádzkovatelia veria, že okolo nej vznikne silná komunita ľudí z prostredia vedy a výskumu, ktorá bude zoznamy pravidelne aktualizovať a spoločnými silami upozorňovať na hrozby predátorského publikovania.

Použité zdroje:

- [1] ELLIOTT, Carl. On Predatory Publishers: a Q&A With Jeffrey Beall. *The Chronicle of Higher Education* [online]. Washington: The Chronicle of Higher Education, 05.06.2012 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <http://chronicle.com/blogs/brainstorm/on-predatory-publishers-a-qa-with-jeffrey-beall/47667>
- [2] Journals vs articles: journals. *DOAJ (Directory of open access journals)* [online]. 2015 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: https://doaj.org/search?source=%7B%22query%22%3A%7B%22filtered%22%3A%7B%22filter%22%3A%7B%22bool%22%3A%7B%22must%22%3A%5B%7B%22term%22%3A%7B%22_type%22%3A%22journal%22%7D%7D%5D%7D%7D%2C%22query%22%3A%7B%22match_all%22%3A%7B%7D%7D%7D%7D%2C%22from%22%3A0%2C%22size%22%3A10%7D
- [3] Open Access Scholarly Publishers Association [online]. The Hague: OASPA, 2015 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <http://oaspa.org/>
- [4] BOHANNON, John. Who is afraid of peer review? *Science* [online]. 2013, vol. 342, no. 6154, pp. 60-65 [cit. 2017-04-20]. ISSN 1095-9203. Dostupné na: <https://www.sciencemag.org/content/342/6154/60.full>
- [5] ROAD (Directory of Open Access Scholarly Resources) [online]. ISSN International Centre, 2015 [cit. 2017-04-20]. ISSN 2310-9173. Dostupné na: <http://road.issn.org/>
- [6] Author mills and a request for contact. *Writer Beware* [online]. Amherst: [s. n.], 21.10.2009 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <http://accrispin.blogspot.sk/2009/10/author-mills-and-request-for-contact.html>
- [7] VAN NOORDEN, Richard. Brazilian citation scheme ousted: Thomson Reuters suspends journals from its rankings for „citation stacking“. *Nature: international weekly journal of science* [online]. Vol. 500, no. 510-511, 27 August 2013 [cit. 2017-04-20]. ISSN 1476-4687. DOI: 10.1038/500510a. Dostupné na: <http://www.nature.com/news/brazilian-citation-scheme-ousted-1.13604>
- [8] BEALL, Jeffrey. Iceland professor in hot water for publishing in predatory journals. *Scholarly Open Access: critical analysis of scholarly open-access publishing* [online]. 20 February 2014 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <https://scholarlyoa.com/2014/02/20/iceland-professor-in-hot-water-for-publishing-in-predatory-journals/>
- [9] CESKYVEDEC001. Fakta o kritice problematické publikační činnosti na IKSŽ FSV UK. *Za etické publikace a svobodu kritiky na IKSŽ* [online]. 24. listopad 2015 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <https://zaetickepublikace.wordpress.com/2015/11/24/fakta-o-kritice-problematicke-publikacni-cinnosti-na-iksz-fsv-uk/>
- [10] MACHÁČEK, Vít – SRHOLEC, Martin. Predatory journals in Scopus : studie 2 [online]. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, 2017. March 2017 [cit. 2017-04-20]. ISBN 978-80-7344-407. Dostupné na: http://idea-en.cerge-ei.cz/files/IDEA_Study_2_2017_Predatory_journals_in_Scopus.html
- [11] DORA: San Francisco Declaration on Research Assessment [online]. [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <http://www.ascb.org/dora/>
- [12] SÝKORA, Peter. O súčasnom systéme hodnotenia a financovania vedecko-výskumnej činnosti na slovenských verejných vysokých školách [online]. *Univerzita, spoločnosť, filozofia: realita versus hodnoty*. 1. vyd. Bratislava : Milan Štefanko – IRIS, 2014. S. 90-115 [cit. 2017-04-20]. ISBN 978-80-8153-016-6. Dostupné na: <http://ziveuniverzity.sk/wp-content/uploads/2015/11/S%C3%BDkora-Hodnotenie-vedy-na-V%C5%A0-pod%C4%BEE-M%C5%A0-2014.pdf>
- [13] Beall's List of Predatory Publishers [online]. 2012 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <http://scholarlyoa.com/publishers/>
List of Standalone Journals [online]. 2015 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <http://scholarlyoa.com/individual-journals/>
- [14] Criteria for Determining Predatory Open-Access Publishers (3rd edition). *Scholarly open access: critical analysis of scholarly open-access publishing* [online]. 1 January 2015 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <https://scholarlyoa.files.wordpress.com/2015/01/criteria-2015.pdf>
- [15] Stop Predatory Journals [online]. 24 January, 2017 [cit. 2017-05-04]. Dostupné na: <https://predatoryjournals.com/about/>

Odporúčané zdroje:

- Predatory open access publishing. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, last modified 23.11.2015 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/Predatory_open_access_publishing
- Open Access, Open Education & More: Predatory Publishing. *Queensborough Community College Library* [online]. New York: City University of New York, last updated 03.12.2015 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <http://qcc.libguides.com/open/predatorypublishing>
- PLCH, Lukáš – KRATOCHVÍL, Jiří. Predátorské časopisy. *Knihovna univerzitního kampusu* [online]. Brno : Knihovna univerzitního kampusu MU, last modified 21.02.2017 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <https://kuk.muni.cz/vyuka/materialy/predatori/>
- BLÁHOVÁ, Drahomíra. Přínos, hrozby a možný vývoj otevřeného publikování (Open Access) jako nové formy vědeckého sdílení informací. *ITlib: informačné technológie a knižnice* [online]. 2013, č. 4 [cit. 2017-04-20]. ISSN 1336-0779. Dostupné na:

http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2013/4/prinos-hrozby-a-mozny-vyvoj-otevreného-publikovani-open-access-jako-nove-formy-vedeckého-sdileni-informaci.html?page_id=2552

KNECHT, Petr. O strašáku excelentního publikování a predátorských časopisech. *Universitas : revue Masarykovy univerzity* [online]. 2016, č. 6, s. 3-8 [cit. 2017-04-20]. ISSN 1212-8139. Dostupné na: <https://journals.muni.cz/universitas/article/viewFile/2681/2232>

Univerzita Mateja Bela. *Vyhlásenie Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici k predátorským vydavateľom a časopisom* [online]. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 15. apríla 2016 [cit. 2017-04-20]. Dostupné na: <https://www.umb.sk/app/cmsFile.php?disposition=i&ID=5230>

SHAMSEER, Larisa et al. Potential predatory and legitimate biomedical journals: can you tell the difference? A cross-sectional comparison. *BMC Medicine* [online]. 16 March 2017, vol. 15, no 28 [cit. 2017-04-20]. ISSN 1741-7015. Dostupné na: <https://bmcmmedicine.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12916-017-0785-9>

Mgr. Lucia Nižníková

lucia.niznikova@umb.sk

(Univerzitná knižnica Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici)